

High-techbedrijf gaat kritieke 1

Het High-techbedrijf van de Waiboerhoeve in Lelystad, berekent al jaren de kostprijs van melk. In navolging van het Lagekostenbedrijf wordt nu ook de kritieke melkprijs maandelijks bepaald. Sinds juni is de kritieke melkprijs op de website te vinden.

ing. Aart G. Evers
(ASG – Animal Science Group van Wageningen
Universiteit & Researchcentrum, Lelystad)

De kostprijs van het High-techbedrijf ligt de laatste jaren gemiddeld boven de melkprijs. Ook op de meeste praktijkbedrijven ligt de kostprijs hoger dan de melkprijs. Toch houden deze melkveebedrijven geld over en gaan ze niet failliet. Dit komt omdat niet alle berekende kosten, werkelijke uitgaven zijn. In dit artikel introduceren we het kengetal 'kritieke melkprijs'. Kengetallen op basis van werkelijke inkomsten en uitgaven zijn in een aantal landen meer ingeburgerd dan in Nederland. Ze geven beter aan hoeveel geld een boer op korte termijn op de bankrekening overhoudt. Aan de hand van resultaten van het Lagekostenbedrijf, kijken we wat de kritieke melkprijs inhoudt en wat we met het kengetal kunnen. In tegenstelling tot de kostprijs waarbij alle berekende en betaalde kosten worden meegenomen, zitten in de kritieke melkprijs alleen de werkelijke inkomsten en uitgaven. Berekende rente en berekende arbeid tellen bijvoorbeeld niet mee, wél betaalde rente en aflossing. De kritieke melkprijs geeft aan hoe hoog de melkprijs minimaal moet zijn om alle uitgaven in een bepaalde periode te kunnen betalen. Tabel 1 laat zien waaruit de kritieke melkprijs is opgebouwd.

Lagekostenbedrijf als voorbeeld

Sinds 2005 wordt op het Lagekostenbedrijf de kritieke melkprijs maandelijks gevolgd. Omdat het Lagekostenbedrijf geen privé-onderneming is, zijn voor een aantal uitgavenposten aannames gedaan, onder andere op basis van LEI-gegevens (BIN op internet, boekjaar 2004). Het gaat dan om de omvang van de lening (in 2005, 0,75 euro/kg quotum), de uitgaven van het gezin (2.700 euro per maand) en de belastingen (3.000 euro per jaar). Verder bedragen de jaarlijkse rente- en aflossingsbetalingen samen ongeveer 11 procent van het totaal geleende bedrag (inclusief rente en aflossing aangekocht quotum). Met deze aannames en de maandelijks bedrijfsuitgaven, is de kritieke melkprijs berekend.

In Figuur 1 is de kritieke melkprijs van het Lagekostenbedrijf in 2005 weergegeven.

Bankrekening

De jaarlijkse vergelijking van de kritieke melkprijs met de melkprijs laat achteraf zien hoeveel geld een bedrijf over of tekort had om de rekeningen te betalen. Belangrijker om te weten is of er iedere maand voldoende geld op te bank staat om de rekeningen te betalen. Figuur 2 laat zien hoe het banksaldo van het lagekostenbedrijf zich in 2005 heeft ontwikkeld wanneer het beginsaldo in januari nul zou zijn.

Tabel 1

• Opbouw kritieke melkprijs	
Uitgaven bedrijf	
Aflossing lening	
Betaalde rente lening	
Belastingen	
Uitgaven gezin	
Totaal uitgaven (betalingsverplichtingen)	
• Opbrengsten anders dan melk	
Veeverkoop	
Inkomsten voer verkopen	
Overige opbrengsten (o.a. premies, subsidies, toeslagen)	
Totaal opbrengsten	
• Kritieke melkprijs (per kg melk)	
=	$\frac{\text{uitgaven} - \text{opbrengsten}}{\text{geleverde hoeveelheid melk}}$

Praktijktoepassing

Het volgen van de kritieke melkprijs en deze vergelijken met de melkprijs laat zien in welke periode het bedrijf ruim in zijn jasje zit en wanneer krap. Omdat de uitgaven- en inkomstenpatronen jaarlijks veel op elkaar lijken, kan op basis van de eerste paar maanden al een grove voorspelling voor het hele jaar worden gemaakt. Als het Lagekostenbedrijf in mei een banksaldo heeft

INFO OP INTERNET

Het verloop van de kritieke melkprijs is sinds kort ook te volgen op internet.

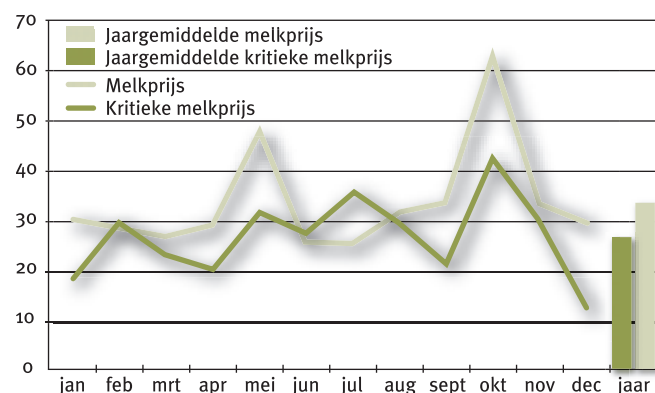

melkprijs volgen

Figuur 1

Verloop kritieke melkprijs en melkprijs van het Lagekostenbedrijf in 2005

Melkprijs in euro/100 kg melk

Figuur 1 laat zien dat de kritieke melkprijs op het Lagekostenbedrijf in 2005 gemiddeld op 26,5 euro per 100 kg melk lag, terwijl de melkprijs bijna 33,5 euro/100 kg melk was (inclusief nabetaling en melkpremie). Het Lagekostenbedrijf houdt dus bijna 7 euro/100 kg melk over, na het voldoen van alle betalingsverplichtingen.

Ook is te zien dat de melkopbrengst schommelt tussen 25 en 35 euro per 100 kg melk. In mei en oktober zijn twee grote pieken te zien. Deze pieken worden veroorzaakt door de nabetaling in mei en het overmaken van de melkpremie in oktober. De kritieke melkprijs schommelt ook behoorlijk per maand. Opvallende maanden met pieken of dalen zijn:

- juli: hoge rekening van de loonwerker, vanwege veel inkuilwerk;
- oktober: nogmaals rekening van de loonwerker en onderhoud gepleegd aan werktuigen en installaties;
- december: de kritieke melkprijs is laag omdat geld is ontvangen voor de verhuur van grond. Niet-melkopbrengsten worden immers afgetrokken van de kritieke melkprijs.

van 2.000 euro, dan is te voorzien dat er in juli onvoldoende geld is om de rekeningen te betalen. Wanneer een veehouder deze ontwikkeling ziet aankomen, zou hij vooraf met de loonwerker kunnen afspreken de rekening in oktober te betalen, wanneer de melkpremie binnenkomt. Ook is te overwegen bepaalde onderhoudswerkzaamheden een maand uit te stellen, zodat de rekening wel betaald kan worden. Zou op basis van een hoger banksaldo in het voorjaar verwacht mogen worden dat er meer geld overblijft, dan kan bijvoorbeeld belasting worden bespaard door in hetzelfde jaar nog groot onderhoud van de stal uit te voeren, dat eigenlijk in het jaar erop gepland was.

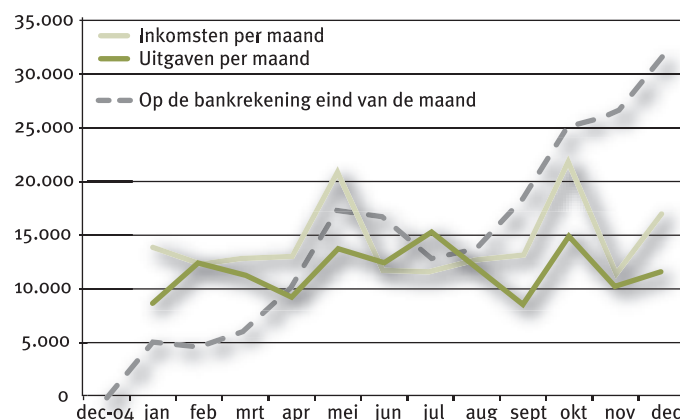
Kritieke melkprijs high-techbedrijf

Het High-techbedrijf verschilt op veel onderdelen van het Lagekostenbedrijf, onder andere omdat de koeien het hele jaar op stal staan. De vraag is dan welke invloed dit heeft op de kritieke melkprijs. Krachtvoerkosten zullen er bijvoorbeeld voor zorgen dat de kritieke melkprijs minder fluctueert, maar loonwerkkosten (gras alleen maaien en hoger aandeel maïs) zullen wellicht zorgen voor meer pieken en dalen. Het verloop van de kritieke melkprijs van het High-techbedrijf en het Lagekostenbedrijf is te volgen op www.asg.wur.nl/high-techbedrijf en www.lagekostenbedrijf.nl.

Figuur 2

Verloop banksaldo op basis van inkomsten- en uitgavenpatroon Lagekostenbedrijf

Saldo in euro

Figuur 2 laat zien dat de inkomsten in januari 5.000 euro hoger waren dan de uitgaven. Door deze besparing kon de bankrekening direct worden gevuld. Dit was ook nodig omdat in februari de uitgaven net iets hoger lagen dan de inkomsten. Ook in deze figuur vallen de pieken in opbrengsten van mei, oktober en december op vanwege nabetaling, melkpremie en verhuur grond. Deze pieken zorgen voor het oplopen van het banksaldo, terwijl met name de rekening van de loonwerker in juli zorgt voor afname van het banksaldo. Op het eind van het jaar houdt het Lagekostenbedrijf ruim 31.000 euro over.